СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — **UKRAINIAN DAILY**

РІК LVII. Ч. 177. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 2-го СЕРПНЯ 1949. — No. 177. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 2, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

ЗА ОСНУВАННЯ ПОВІТРЯНОЇ АКАДЕМІЇ

Вашингтон, 31 липня. — Секретар оборони Луїс Джансон випрацював плян оснування повітряної академії на зразок існуючог академії армії в Вест Пойнт і морської академії в Анаполіс. Джансон заявив, що діяння повітряних сил не може бути удосконалене з причин недостачі відповідної кількости спеціялістів в летунстві. Щоб цьому зарадити необхідним є заложити окрему академію летунства. За його плянами зголосить Карл Винсон відповідний законопроєкт в палаті репрезентантів з домаганням призначити $171,000,000 на цю школу. Досі не виявлено, де мала б існувати повітряна академія, одначе здогадуються, що місце в Рандолф Філд, у стейті Тексас буде згадане, як найбільш відповідне. Хоч оснування академії повітряних сил є пекучою потребою, одначе теперішня сесія конгресу не зможе вирішити цієї справи, бо не стане часу.

НЕМА НАДІЇ НА ЗНЕСЕННЯ ПОДАТКУ ВІД ЗАБАВ.

Загальне нарікання на люксусовий податок не багато поможе, як це сповіщають з конгресових кол, бо нема чим заступити доходів, які, федеральний скарб дістав з додатків до оплат за різні забави, головно від театральних квитків, від різних вигр і продажу люксусових предметів. Ці доходи йдуть на сплату воєнних позичок і відсотків від позичок і тому конгресові комісії не спішаться їх зносити, як довго такі довги не будуть сплачені. На всякий випадок в конгресі появився внесок, щоб перевести провірку таких податків, якими обложено коло 50 різнородних предметів.

ЛИПЕНЬ НАЙГАРЯЧІШИЙ МІСЯЦЬ У ТЕПЕРІШНЬОМУ СТОЛІТТЮ.

Бюро погоди в Ню Йорку оприлюднює дані про спеку в місяцю липню б. р. і виказує, що цей місяць був найгарячішим в теперішньому століттю. Останній липень виказав пересічну температуру 78.6 ступнів Фаренгайта, а попередній найгарячіший липень був в 1901 р., коли то пересічна температура виносила 78.1 ступнів.

УРАН З КОЛОРАДО ВИСТАЧАЄ ДЛЯ АМЕРИКИ.

Засоби урану, які відкрито в стейті Колорадо, є такі великі, що вистачать для потреб Злучених Держав у їхній програмі розвитку атомової енергії. Такі заяви склали сен. Юджін Д. Миликін і сен. Едвин С. Джансон — оба з Колорадо. Вони оба є членами спільної комісії атомової енергії. Ці запевнення оприлюднюють на те, щоб не хвилювати прилюдної опінії, наче б Злученим Державам не ставало доволі урану й тому треба зробити деякі уступства в користь Канади й Великої Британії в справі збереження атомової тайни.

СЕНАТ ОДОБРИВ 27 ФЕДЕРАЛЬНИХ СУДДІВ.

Вашингтон. — Сенат одобрив бил, щоб настановити 27 нових суддів при федеральних окружних судах, між ними 4 в південній окрузі стейту Ню Йорк. Назначення є досмертне і дає судді $15,000 платні річно. У нижчій палаті внесено бил, щоб цю платню підвищити до $20,000.

ФОРД ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД КОШТОМ СТРАЙКУ.

Дітройт. — У фабричній газетці Руж Нюз, видаваній для робітників підприємства Форда, управа Форда остерігає перед наслідками задуманого страйку автомобілевих робітників. В осторозі сказано, що страйк, якщо він вибухне, буде довготривалий. Управа Форда ставить робітникам два питання перед тим, заки вони будуть голосувати над предявленням Стейтової Ради Робітничого Посередництва. 1. Чи загалом треба голосувати над страйком?; 2. чи голосування проти страйку треба вважати за брак довіря до проводу юнії? Голосування має відбутися 8 серпня. Питання, поставлене до робітників має на меті вплинути на них, щоб вони прийняли пропозицію підприємства в справі підвишки платні, замість виходити на коштовний страйк. Летучка, видана автомобілевою юнією, атакує погляд Фордової управи і буде розіслана робітникам. Голова юнії, Волтер Рутер, каже, що підприємство Форда не забезпечує робітникам постійної праці.

К.І.О. ЗА ПІДВИШКУ ПЛАТНІ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Конґрес Індусріяльних Організацій вийшов з домаганням, щоб підвищити платню для безробітних до 50—85 відсотків їхньої справжньої робітничої платні, щоб у такий спосіб втримати купівну силу населення і втримати повне затруднення. „Економічний Огляд", журнал видаваний управою К.І.О., твердить, що теперішня нагорода для безробітних виносить тільки 25 відсотків їхньої робітничої платні на протяг 26 тижнів.

Федеральна Агенція Суспільної Забезпеки звідомила в пятницю, що тепер 2,485,000 осіб побирає допомогу безробітних. Усіх безробітних є коло 3,000,000, одначе багато з них вже вичерпали свою допомогу, а деякі ще не всесли своїх зголошень. Пропозиція К.І.О. має на меті дати безробітним по $30 тижнево таким робітникам, які заробляють по $50 на тиждень. Подружені та люди з родиною, мали б діставати по $42.50 тижнево на випадок безробіття. Крім того платня мала б тривати цілий рік, а оплати мали б покривати тільки підприємці.

СУДДЯ ОБМЕЖИВ ЗМАГАННЯ КОМУНІСТИЧНИХ ОБОРОНЦІВ.

Ню Йорк. — Останньої пятниці суддя Гаролд Медіна, який проводить розправі в суді проти комуністичних провідників, обмежив адвокатів оборони у їх змаганнях до виголошування довгих промов у формі запитів до суду. Такі запити буде вільно ставити тільки одному адвокатові в одній справі. Крім того суддя обмежує змагання оборони, щоб свідки розповідали про різні справи, які не відносяться безпосередньо до заперечення тверджень, складених урядовими свідками.

ОБЄДНАННЯ ЕВРОПИ — ЦІНА АМЕРИКАНСЬКОЇ ВОЄННОЇ ДОПОМОГИ

Вашингтон, 30 липня. — Ген. Омар Н. Бредлі, голова штабу армії, який перед виїздом в Европу для наладнання оборони держав, приналежних до Атлантійського Пакту, оприлюднив осторогу перед Советами, дав притоку до посилення в конгресі руху за обєднання західно-европейських країн заки ще Злучені Держави поспішать їм з військовою допомогою. Цей рух зосереджується в комісії закордонних справ палати репрезентантів, де саме ведеться переслухання за виасигнування півтора біліона долярів на озброєння европейських держав. Республиканці й демократи створили блок конгресменів, який кладе велику вагу на таке обєднання. Ідеться не тільки про теоретичну дискусію над цією справою, але й про практичне пристосування військового порозуміння. Конгресмени звертають увагу, що дванадцятьчленна комісія, яка перебрала на себе переведення в життя Атлантійського Пакту, має приступити негайно до праці і взяти до уваги справу військового обєднання, опертого на взаємній допомозі.

Противники виасигнування фондів звертають увагу, що дотеперішні знавці не виказали доволі ясно, щоб існувала справжня потреба ухвалення цілого півтора біліона. Вони твердять, що вистарчить якась більша сума на хвилеве стримання загрози інвазії, доки не стане зовсім ясним, чому потрібна ціла сума, якої домагається адміністрація Трумана.

СЕСТРА АЙСЛЕРА ПРО ПАЧКУВАННЯ ШПИГІВ ЧЕРЕЗ О.Д.

Сенатська правнича комісія оприлюднила деякі дані з свідоцтва пані Рут Фішер, сестри Ґергарда Айслера, який втік з Америки на польськім кораблі Батори. Вона зізнавала на тайнім засіданню підкомісії 10 травня. Тоді вона виказала, якими шляхами соєтські агенти приїздять до Злучених Держав. Найбільше уваги присвятила вона Організації Обєднаних Держав, яку саме використує Росія для пачкування агентів і шпигів. Хоч вони формально є приділені до різних комісій, то їхня діяльність зосереджена на зладжування тайних звітів для советського уряду про положення в Злучених Державах. З огляду, що сенатська комісія час від часу подає до відома, що один або другий свідок без подання імені виявив перед нею важливі інформації про діяльність советських агентів, оприлюднення імені пані Фішер причиняється до скріплення довіря до загальних вістей, оголошуваних комісією. Пані Фішер назвала по імені француженку Марі-Клод Вайян-Кутіріє, ген. секретарку Міжнародної Жіночої Федерації, як агентку Сталіна. Вона перебувала в Америці на зїзді Прогресивної Молоді.

КІЛЬКІСТЬ АВТОМОБІЛЕВИХ ЖЕРТВ МЕНШАЄ.

Шікаґо. — Обчислення Краєвої Комісії Безпеченства виказують, що кількість нещасливих випадків від автомобілевих зударів зменшилася на 100 за час шости місяців в першій половині 1949 р.

ВЕРІ ПРОТИ ВИДАЧІ АТОМОВОЇ ТАЙНИ ЗАКОРДОН

Вашингтон. — Сенатор Кенет Вері з Небраски зажадав додаткового закону для заборони видачі атомової тайни для вжитку закордонних країн. Він заявив, що словна умова між президентом і конгресовими провідниками не є вистачальною забезпекою для збереження тайн про атомову бомбу. Ідеться про Канаду й Великобританію, як країни заприязненні з Злученими Державами. Вері ставить питання, пощо загалом потрібно було словного запевнення президента, коли існує закон про збереження тайни. Стало звісним, що Британія й Канада хочуть знати більше про атомову бомбу на цій підставі, що обі згадані країни мають в своїм посіданню найважливіші засоби урану, потрібні до виробу атомової бомби.

РЕДУКЦІЯ ПОВІТРЯНОГО ПОСТАЧАННЯ ДО БЕРЛІНА

Берлін, 1. серпня. — У зв'язку з відновленням сухопутньої комунікації між Берліном і західними зонами Німеччини, американське і британське командування рішило з сьогоднішнім днем сильно зредукувати повітряне постачання до того міста, що віднесло таку блискучу перемогу над цілорічною совєтською бльокадою. Замість дотеперішніх 8,000 тонн щоденного повітряного постачання, в цьому місяці американська і британська авіяція вже переноситимуть денно тільки 3,700 тонн, у вересні по 2,100 тонн денно, а в жовтні тільки по 1,000 тонн. З кінцем жовтня повітряне постачання буде остаточно закінчене. В останньому в цьому постачанні брало участь 211 американських і 117 британських транспортових літаків та разом около 30,000 осіб американської і британської обслуги. За ввесь дотеперішній час повітряного постачання, що тривало точно 399 днів, американські і британські літаки відбули 274,718 летів до Берліна та перевезли до того міста всіх разом 2,214,071.5 тонн продуктів і товарів.

СТРАШНЕ МАРЕВО НОВОЇ НУЖДИ, ГОЛОДУ І КАТОРГИ В СХІДНІЙ ЕВРОПІ

Лондон, 1. серпня. — Зі звіту Королівського Інституту Міжнародних Справ, проготованого дбайливо на підставі основних студій та численних даних, виявляється, що над опанованими большевизмом країнами Східної Европи зависло страшне марево ще більших злиднів, голоду та каторжних робіт. На підставі конкретних і самих же совєтських даних виявляється, що всі большевицькі декламації про „щасливе, заможне життя" є тільки страшним глумом над двома сотнями мільйонів голодних і злиденних рабів, яким загрожує ще більша катастрофа „соціялістичного господарства". Безпосередньою причиною цеї нової загрози вважається нагальні і драстичні совєтські зміни господарських систем в новоопанованих країнах, зокрема колективізацію сільського господарства та безплянові і відірвані від цілости господарських можливостей намагання індустріялізації цілого терену для воєнних цілей. У висліді передбачується, що в таборах каторжних робіт опиняться дальші мільйони безробітних та небажаних селян. Нагальні зміни в системі сільського господарства з черги загрожують драстичним упадком хліборобської продукції, логічним наслідком чого мусить бути новий голод та нова нужда. В політичних колах коментується ці факти, як дальші совєтські намагання зломити в той спосіб політичний опір населення, як це раніше вже практиковано на великому просторі властивого Совєтського Союзу.

„УКРАЇНСЬКІ ТЕРОРИСТИ" ЗНОВУ АРГУМЕНТОМ В ЧЕХОСЛОВАЦЬКІЙ КРІЗІ

Прага, 1 серпня. Д-р Ярослав Гавелка, заступник голови чехословацького комуністичного Центрального Комітету та один з головних провідників в теперішній війні комуністичного уряду проти Католицької Церкви, виступив тепер знову з обвинуваченням, що „католицьке духовенство „піддержувало минулого року партизанів, які поборювали уряд та допомогло українським терористам перейти чехословацьку територію". Мова про рейди відділів УПА в Західну Европу.

КОНЦЕРТОВИЙ УСПІХ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ В ЕСПАНІЇ

Мадрид, Еспанія. В червні тут відбувся міжнародний конкурс народних пісень і танців, в якому, крім еспанців брали участь численні чужинецькі хорові і танкові групи. В конкурсі хор українських студентів, зорганізованих в своєму товаристві „Обнова", здобув друге місце та грошеву нагороду в сумі 8,000 пезетів. Перше місце зайняли самі еспанці. Поляки здобули п'яте місце.

УКРАЇНЕЦЬ ПЕРЕМОЖЦЕМ НА МІЖНАРОДНОМУ ФЕСТИВАЛІ В МЕНЧЕСТЕР

Паризький „Українець-Час" подає, що на Міжнародному Фестивалі в Менчестер, в якому брали участь 16 національностей, український лірично-драматичний тенор Григорій Шведченко здобув першу нагороду у відділі „народних пісень" та „оперних арій". Разом з ним ставало до конкурсу 64 інших співаків. Першу нагороду в народних піснях він здобув за „Думку" Степового, а найвищу оцінку в оперних аріях він одержав за арію Рудольфа з „Богеми" Пуччіні.

ШЕФИ ШТАБУ АМЕРИКАНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ ПОЧАЛИ НАРАДИ В ЕВРОПІ

Франкфурт, Німеччина, 1 серпня. — Шефи штабу американських збройних сил, генерал Омар Н. Бредлі, адмірал Луїс Е. Денфілд і генерал Гойт С. Ванденберґ, що виїхали до Европи для військових інформативних нарад з військовими керівниками країн Атлантійського пакту, почали вчора свою працю „неформальною" провіркою американських збройних сил в Европі та інформативні наради з їх місцевими командантами. Генерал Омар Н. Бредлі перебув вчора цілий день в Гайдальберґу з діючим командантом Американської Армії в Европі, ген. Кларенсом Гібнером; ген. Ванденберґ відбув цілоденні наради з командантом Американської Авіяції в Европі, ген. Джаном К. Кенноном, у його квартирі у Вісбаден, а адмірал Л. Е. Денфілд, разом з командантом американських морських збройних сил в Европі, адміралом Джаном Вілксом, відбув інспекцію військових споруд на ріці Рені. Ці наради та інспекції мали на меті провірити американську військову позицію в спільному стратегічно - оборонному пляні всіх партнерів Атлантійського пакту. Ген. Бредлі вчора заявив, що з усіх країн цего договору Злучені Держави єдині мають атомову зброю і на цьому факті будуть базуватися дальші плянування спільної оборони. Після вчорашніх нарад самих американських командантів, сьогодні вже мають початися всутпні наради з військовими представниками Італії і Люксембурґу, а за ними слідуватимуть конференції з командантами збройних сил інших европейських країн. Одною з цілей цих нарад є теж встановити потреби американської зброєневої допомоги для европейських партнерів Атлантійського пакту. .

ПЕРЕЛОМОВИЙ ЗВОРОТ В ПОЛІТИЦІ НОРВЕГІЇ.

Берґен, Норвегія, 1 серпня. — Закордонні кореспонденти стверджують на підставі власних дбайливих спостережень, що з приступленням Норвеґії до Атлантійського пакту в політиці та в політичному думанні цеї країни наступив переломовий зворот. Як раніше норвежці завжди думали категоріями балтійського просторіями балтійського простору, так тепер вони зв'язують свої надії і плянування з країнами Атлант. пакту. Норвежці прийшли до переконання, що в теперішньому конфлікті між демократіями і совєтським тоталітаризмом їх не врятує жадна невтральність, як вона де допомогла їм і перед нападом Гітлєра.

МекКЛОЙ ЗАКЛИКАЄ ЖИДІВ ЗАЛИШАТИСЯ В НІМЕЧЧИНІ.

Гайдельберґ, Німеччина, 1 серпня. — Новопризначений американський високий комісар для Німеччини, Джан Дж. МекКлой, прийняв вчора делеґацію німецьких жидів та в розмові закликав їх залишатися в Німеччині і допомогти у відбудові демократії в тій країні. Жиди рішили створити в Німеччині окрему організацію, яка дбала б про добро місцевої жидівської громади.

НІМЕЦЬКІ ЄПИСКОПИ В СПРАВІ ВИБОРІВ.

Франкфурт, 1 серпня. — По всіх католицьких церквах Західної Німеччини відчитано вчора пастирське послання німецького єпископату, в якому, у зв'язку з виборами до першого парляменту західно-німецької федеративної республіки 14-го серпня, пригадується німцям їх обов'язок „перед Богом, перед своїми дітьми та перед будучністю німецького народу" та закликається їх „піддержати свободу сумління і зберегти релігійне виховання всіх німецьких дітей" в поодиноких федеративних країнах. Пастирське послання розуміється як виразну піддержку католицького єпископату Християнсько - Демократичному Союзові і проти цего виступила Соціялістична партія. Провідник соціялістів в британській зоні, д-р Курт Шумахер, засудив виступ єпископату, називаючи це виразним „порушенням постанов нової західно- німецької конституції, які виключають церковний вплив на політичне життя країни".

ВІДРОЧЕНО СЕСІЮ ФРАНЦУЗЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

Париж, 1 серпня. — Французький парлямент вичерпав вчора порядок своїх нарад та рішив відрочити свою сесію до 18-го жовтня. Тим самим уряд премієра Кеіля матиме поверх два місяці часу, щоби справитися з важливими міжнародними проблемами та з наростаючими робітничими труднощами в нутрі країни, без кожночасної можливости урядової кризи. Парлямент перед відроченням своєї сесії ще ухвалив довіря урядові.

МІЖНАРОДНА КОМІСІЯ ДЛЯ ОХОРОНИ ПРАВ ПРОФСПІЛОК.

Женева, 1 серпня. — Економічна і Соціяльна Рада Об'єднаних Націй, проти сильної опозиції совєтських представників, рішила уповноважнити Міжнародну Організацію Праці, щоб та створила окрему комісію, яка стояла б на сторожі прав професійних спілок. Комісія матиме широкі повновласті провірювати зажалення на порушення прав робітничих організацій в поодиноких країнах та посередничати між ними і урядами.

ПІДПИСАНО МАНДЖУРСЬКО-СОВЄТСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР.

Москва, 1 серпня. — Всі совєтські радіовисильні і газети подали вчора повідомлення про підписання першого торговельного договору між Совєтським Союзом і „владою народно-демократичної Манджурії". Проголошення викликало всілякі коментарі в міжнародних дипломатичних колах, бо Совєти вдержують нормальні стосунки з китайським урядом, а „владою народно-демократичної Манджурії" тепер є комуністи.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

АЧЕСОН ПРО МІЛІТАРНУ ДОПОМОГУ

Генгстер не пускається в непевну гру, каже секретар стейту Ачесон; його жертвами є тільки слабі й неприготовані до оборони; свідоме небезпеки суспільство він не зачіпає. Такою мовою промовляв Ачесон до членів Комітету Палати Репрезентантів для закордонних справ, намагаючись переконати їх заявитись за повну і негайну мілітарну піддержку країн західної Европи та деяких інших.

Годі припускати, щоб хтось сумнівався, до кого це „генгстерство" відноситься. В минулому воно відносилось до Гітлера, а тепер до кремлівського Політбюра й Сталіна, як ватажка. Теж не можна казати, щоб інші аргументи, якими Ачесон обороняв мілітарну допомогу, не були переконливими. Коли ж він називав їх так багато у своїй довгій заяві, то це вказує, що існує ще далі поважна опозиція в Конгресі. Цю опозицію треба б чимсь вдоволити і хоч трохи вкоротити видатки на мілітарну допомогу. Але Ачесон такого переконання, що не можна вкоротити цеї допомоги навіть на один доляр, бо уряд і так вимагає тільки мінімум.

Ачесон ще заявив, що американський нарід мусить мати на увазі, що тут йдеться не тільки про мілітарну допомогу. Представник американської закордонної політики підкреслив, що якраз від цеї допомоги залежить ціла сила політичного престижу Злучених Держав у світі. Ця мілітарна допомога, казав він, реалізує політичну.

Секретар стейту повторив ще й тим разом, що вільні народи не годні себе оборонити перед агресією та що оборона їхньої незалежности є обороною теж і американської самостійности. Що вони не можуть себе тепер оборонити, річ зрозуміла, коли зважиться, що Совети вдержують у цьому мирному часі найбільшу армію в світі, а комуністична пропаганда використовує це в такий спосіб, що залякує малі держави в Европі, представляючи справи так, що вони навипадок війни мусять опинитись відразу під владою червоної армії. Це має свій психологічний ефект, якому можна протидіяти тільки так, що збудується в західній Европі сильний мілітарний блок, до якого входила б і Америка. Так і сталося.

Страх перед совєтською інвазією вільних народів є оправданий, а небезпека справжньою небезпекою. Тоталітарні режими, казав слушно Ачесон, як зазнають політичних невдач, беруться часто осягати свої цілі мілітарними засобами. Таке може статись і тепер з кремлівським режимом.

З такими виводами секретара стейту Ачесона важко не годитись. Зате не віримо в кінцеве його заключення. Виявивши силу і заставивши нею Совети зректись дальших агресій, буде можна дійти до тривалого миру в світі. Так думає Ачесон, а ми не можемо ніяк зрозуміти, як люди, що мали вже стільки нагод пізнати суть тоталітаризму, можуть ще далі припускати, що світ може бути поділений на демократії й диктатури, на вільні країни і тоталітарні й одночасно жити — в згоді й мирі. Конфлікт між тими світами неминучий. Він може бути тільки відложений на якийсь час. Це треба демократіям знати і розуміти, а в першу чергу тим, що є на верхах і відповідають за дальшу долю світу.

Видимий знак нашої вартости

Вже так водиться, що люди, які з будь-яких чесних мотивів лучаться в спільні організації і товариства, встановляють собі видні відзнаки, що є видимим символом вартости їх товариств і їх самих. У нас в Америці є багато таких відзнак. Їх мають ветерани Американського Легіону, їх мають клюби і товариства різних професій та різних цілей. У нас в „Старім Краю" мали такі відзнаки „Просвіта", „Рідна Школа", мали їх інваліди, мають їх вояки Українських Армій та інші. Таку зовнішню відзнаку-символ своєї вартости має й Український Народний Союз.

Кому в Злучених Державах чи в Канаді не відома ця мала артистична відзнака еліпсоватої форми, зі схрещеними українським і американським прапорами та з двома дружньо стисненими руками? Її символіка говорить сама за себе і її послідовно здійснюється ділами цеї організації, невпинно змагаючи спільними силами, що їх символізують дві стиснені руки до великої мети, що її представляють схрещені американський і український прапори. Чи ж може бути краща відзнака свідомого американського українця?

Вже понад 52 тисячі людей в Злучених Державах і в Канаді мають право носити цю відзначку і нею гордитися. Від північних прерій Канади по Мексиканський залив на півдні та від Атлантику по Тихий океан, на цілому цьому величезному просторі в усіх більших центрах людського поселення можна зустріти людину, яка живе і працює під знаком цих стиснених рук та схрещених прапорів. Важливе, щоби ця відзначка була теж видна для всіх.

Чому треба носити відзначку УНСоюзу? На це є багато переконливих причин і на це вона теж призначена. Першуого, носячи відзначку УНСоюзу, ми виконуємо один з наших членських обов'язків. Ця зовнішня ознака нашої приналежности до великої сім'ї Батька-Союзу зобов'язує нас до такої поведінки на кожному кроці, що приносила б тільки честь нашій організації. Вона на кожному кроці має пригадувати нам дальші наші обов'язки у відношенні до неї. В той спосіб ми теж популяризуємо не тільки союзову, але й взагалі українську ідею. Часом хтось з американців або чужинців заінтересується цею відзначкою та спитає, що вона означає. Це дасть нам причину оповісти йому не тільки про УНСоюз, але й про Україну та її змагання. Свого часу писав нам один з наших робітників-членів УНС о ю з у, що він кожного дня, ідучи до праці чи з праці, бере зі собою „Свободу" та завжди читає і держить її так, щоб звернути на неї увагу своїх співподорожних, тільки чекаючи на те, щоб його будь-хто спитав, що це за газета, на якій мові написана та які ідеї заступає. Тоді він і вияснює. Подібну прислугу може робити і відзначка УНСоюзу.

Та не тільки для американців і чужинців і з огляду на них ми повинні носити Союзову відзначку. Це має велике значення теж для самих українців. Як ви зустрінете кого в потягу, на вулиці чи в будь-якому іншому місці та побачите на ньому відзначку У. Н. Союзу, ви відразу відчуваєте в ньому справді брата, члена того самого народу і тої самої великої організації. Ви навряд чи тоді видержали б, щоб не поздоровити його, запитати в нього поради, чи поінформувати його про будь-яку справу. Союзова відзначка може бути прекрасним посередником між всіми незнайомими українцями, може стати причиною нової дружби чи допомоги в потребі. На те ось ми і належимо до Союзу, щоб собі взаємно допомагати та бути друзями, справді як члени одної великої Союзової сім'ї. Це зокрема важливе тепер, як до нас приїжджає багато наших братів з Европи.

Можна б навести ще багато більше переконливих причин і аргументів, чому всі члени У. Н. Союзу повинні носити прилюдно відзначку УНСоюзу. Бо це є в інтересі нашої організації та нашої громади, нашого народу і нашої справи. З тих же мотивів кожний свідомий українець насамперед мусить здобути собі право носити цю відзначку, якщо його ще не має, вступаючи в ряди Українського Народного Союзу. Теперішня кампанія за збільшення Союзу до 55 тисяч членів з нагоди його 55-літнього ювілею, дає на це окрему добру нагоду.

Рішальний для історії Сходу Европи бій

В липні в цілому Совєтському Союзі з великою помпою святковано 240 роковини Полтавської перемоги царя Петра над його противниками — Карлом XII., шведським, й гетьманом України Іваном Мазепою. Російські комуністи від часів Леніна пережили значну еволюцію: раніше вони були ворожі до воєнної слави царської Росії. Тепер большевизм бере для себе націоналістично-патріотичну зброю із арсеналу царського режиму. Маркс і Енгельс відходять на задній плян, порівняно з такими „героями-патріотами, демократами і поступовцями", як цар Грізний, Петро Перший, Суворов, Кутузов та ін.

В комуністичній „Історії України", виданій у Києві 1941 р., читаємо про події в Україні перед Полтавським боєм, що Мазепа почав „зрадницькі переговори з польсько-литовськими панами, а далі й з шведським королем, обіцюючи піддати Україну Польщі й допомогти Швеції в її боротьбі проти Росії". Так Совєтська Москва велить учити українців про їх історію! Об'єктивна наука і факти минулого показують зовсім іншу картину подій, що завершилися 7 липня 1709 року під Полтавою.

1654 року український народ, що під проводом гетьмана Богдана Хмельницького скинув владу польську, визнав, на підставі договору, протекторат московського царя. Цар обіцявся українцям шанувати їх права й вільности і ще їх „приумножити". В дійсності московський уряд послідовно прямував до поневолення України. Проти цього виступали наступники Б. Хмельницького на гетьманськім уряді і нераз шукали допомоги інших держав, щоб скинути з себе „залізну московську неволю" (Вираз гетьмана Івана Виговського (1657-59). Цим шляхом пішов і гетьман І. Мазепа (1687-1709). Мазепа хотів об'єднати українські території по обох боках Дніпра під своєю владою й забезпечити державну незалежність України з допомогою Швеції.

Російський поет Александер Пушкін правильно оцінив наміри українського гетьмана Мазепи, котрому вкладає в уста такі слова в своїй поемі „Полтава":

„Самостоятельной державой Украйне бить давно пора".

Московщина і Польща, що поділили були договором в Андрусові українську територію між собою по лінії Дніпра, були однаково ворожі і небезпечні для Мазепи. Український гетьман ішов слідами своїх попередників, що це 1657 р. заключили були союзний договір із Швецією, при чім шведський уряд визнав Україну „вільним.. нікому непідлеглим народом" (Генс лібера, нулі субекта).

Сам Мазепа, людина европейської освіти, мав також персональну нехіть до деспотичного московського царя: нераз цей несамовитий цар тяжко ображав українського гетьмана, не вважав на права України. Цар Петро І. мав плян усунути Мазепу з гетьманського уряду і призначити на його місце відомого англійського полководця Джана Чорчила, князя Марлборо, предка Винстона Чорчила. Вся політика царя Петра супроти України була така, що викликала в українському народі і в уряді глибоке невдоволення. Війна Москви з Швецією дала нагоду для вияву цього невдоволення.

Швеція була в 17 і в початку 18 віку европейською великодержавою. Талановитий шведський король Карло XII. у Північній війні, що почалася 1700 р., розбив своїх противників — Данію, Польщу (сполучено персональною унією з Саксонією) і 1708 р. мав намір подиктувати умови миру цареві Петрові в Москві.

В цих обставинах давні мрії про свободу пробудилися серед українського народу з тим більшою силою, що всі сподівалися неминучої поразки Московщини в війні з досі непереможним шведським військом. І старий, досвідчений дипломат і політик, гетьман Мазепа, рішив стати на боці шведського короля, що в серпні 1708 р. перейшов з своєю армією Дніпро з наміром вести дальший похід на Москву. Але шлях на Москву був для шведської армії задалекий: К а р л о XII. повів своє військо на Україну, де сподівався мати допомогу і спочинок для своєї армії.

Цар Петро звелів своїми воєнними силами окупувати велику частину української території. В цей момент гетьман прилучився з українським військом до шведського козолю. Мотиви цього рішення Мазепи подає знаменита „Історія Русов", вкладаючи в уста українського гетьмана такі слова до українського війська:

„Товариші! Ми стоїмо тепер над двома безоднями, готовими нас поглинути, якщо не обминемо їх, вибравши надійний шлях... Подумаймо за себе самих. Якщо король шведський, завжди переможний, поважний, наводячий трепет на всю Европу, переможе і зруйнує державу Московську, то ми попадемо в рабство до поляків, і кайдани, що грозять нам від любимця королівського, Лещинського (польський король з шведської партії. — Ред.) будуть тяжчі від тих, що їх носили наші предки! Якщо допустимо цареві стати побідником, то чого слід нам сподіватися, коли він не пошанував в моїй особі вашого представника, підняв на мене свою руку". Товариші! Із видимого лиха виберемо найлегше. Уже я зробив початок для вашого добробуту. Король шведський прийняв Україну під свою протекцію. Зброя рішить долю володарів. Охоронляймо нашу незалежність".

Щоб повстання українців проти Москви не поширилося в Україні, цар Петро кривавим терором і демагогічною пропагандою пробував удержати український народ у послусі. Цар звелів своєму війську взяти приступом столицю гетьмана Мазепи, Батурин, при чім населення міста було знищене. Гетьмана Мазепу, відомого з релігійности і будівництва православних церков на Україні, цар наказав своїм церковним гієрархам проклясти як „еретика і відступника від православної віри".

„Ніодин народ під сонцем", писав цар у своєму маніфесті до українців, „не може, з ласки нашого царського величества, хвалитися такими привилеями і нетяжкими розпорядками, як український". І одночасно в своєму маніфесті цар загрожував смертю українцям за постачання шведському війську п р о в і я н т у... Мірою дійсних настроїв українського народу супроти Московщини було рішення Війська Запорожського, що на чолі зі своїм кошовим отаманом Костем Гордієнком піддержало Мазепу і Карла XII. і взяло участь у війні проти царя Петра.

З України Карло XII. плянував побідну на Москву. Але люта зима 1798/9 року і попередня втрата артилерії на Білій Русі (бій під Лісною) не дали цьому плянові здійснитися. Карло з запорозькими козаками облягав від травня місяця 1709 р. твердиню Полтаву, де була московська залога. На поміч обложеним прийшов цар Петро з великою своєю армією. Карло XII. був ще перед рішальним боєм під Полтавою тяжко ранений в ногу: це зменшувало вплив його надвичайної енергії на шведське військо. Московське військо мало велику перевагу над шведами та українцями — числом і технічно (сильна артилерія). Це дало вкінці перемогу цареві Петрові під Полтавою.

Полтавська перемога дала московському царству (від 1721 р. ця держава почала зватися „Російською імперією") велику перевагу на Сході Европи і ввела Московщину в европейську політику. Цар Петро і його наступники опанували зовсім Україну. Ганноверський посол Вебер, що був у Москві за панування царя Петра писав у своїй книзі „Змінена Росія", що цар Петро руйнував господарство України, щоб її політично поневолити.

9 московських полків поставлено на Україні для забезпечення „порядку", державні маєтності України ділили між собою московські вельможі; населення України висилано на примусові роботи (копання каналів); на українців наложено високі податки за „зраду", а один податок мав красномовну назву: „Мазепинщина"...

(Докінчення на стор. 3-тій).

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

83)

Під гомеричний регіт та насвистування юрби, два урки коротко відтанцювали кілька складних „номерів" і, підійшовши до гостей, несподівано заявили:

— Не бійся, фашисти, ми вам уночі однаково влаштуємо шмонку (обшук, грабунок).

На це один з делегатів хотів щось заперечити, але „Махно", підійшовши до нього впритул, і скорчивши свою фізіономію жахливою гримасою, прошипів по-українському:

— Може, ти й тут їтимеш проти совєтської влади? А галушки полтавські ти їв?

— А це ви, фашисти, облизували? — додав на жаргоні урок той, якого звали „Чемберленом", і показав спід своєї сорочки кінчик кинджалу.

— Ну, делегаціє, змотуй свої вудочки та чеши до воріт! — одразу заговорили кілька урок.

„Делегація" здивовано оглядалась на боки.

— Що, фраєри, вже ікру почали метати? Тоді, вибачайте, ми тільки трохи над вами пожартували, як, мовляв, у вас задній шруб загвинчений, хе-хе-хе! А воно, виявляється, слабенько. Та, нічого, братва, ми добро шануємо і ваші цигарочки та тютюнець із задоволенням покуримо.

Втрутився конвой, що стояв збоку.

— Ну, досить вам, давай виходь до своїх!

І повів їх до воріт, де вже стояли біля 5 чоловіка нових етапників, прийнятих Розпредом.

Біля 4-х столів сиділи співробітники УРО (учетно-распределительний отдел) і голосно вигукували, розгортаючи „справу" кожного:

— Дауге!

— Є! — відгукнувся колишній агент Комінтерну.

— Як звуть?

— Едвард Вільгельмович!

— Стаття й термін?

— Без статті — вісім років!

— Хто судив?

— Мартин Задека, что прожил три века... З готелю „Інтурист" та просто у „сволінський" вагон.

— Давай, проходь!

— Виноградов!

— Я — відгукнувся колишній старший агроном Наркомзему СССР.

— Стаття й термін?

— Двадцять п'ять і десять позбавлення... майже всі пункти 58-ї статті: 4, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14.

Рік народження?

— 1870!

— Коли ж ти, старий, відбудеш свій термін? І на тому світі тобі спокою не буде? Хе, хе!

— ??

— Давай, проходь наперед.

— Бергер!

— Я!

— Стаття, термін?

— ДСБН! 10 років!

— За що дали?

— За відтанцьовану мазурку з жінкою Тухачевського...

— Хе-хе-хе! Хто судив?

— ОСО (Особое Совещение при НКВД).

— Ну, приятелю Тухачевської, проходь далі.

— Кім-Пон-Юр.

— Моя є, — відповів корєєць років з шістдесят.

— Ім'я, по батькові?

— Моя Кім-Пон-Юр.

— Де народився?

— Твоя моя переїхав Амур на Кубані. Моя твоя риж працює.

— Стаття, термін?

— Піон, 5 років, 3 рока, стаття Москва робив...

— Ну, досить тобі, качай до воріт!

Новий етап приймали до самого вечора. А коли сонце у тьмаво-червоній пилюці почало заходити за далекі гори, прибулі сиділи і лежали на передньому дворі Розпреду. Одні куняли на своїх вузлах та мішках, інші курили, ще інші напівголосно п е р е говорювались.

— Авторитетні люди твердять, що й „блискучого сталінського наркома" теж вислали на Марс...

— Сидить він, чи лежить — для нас байдуже. Важливо тільки те, що в карній політиці Кремля повіяло чимось іншим і нас із ізоляторів переводять до таборів...

— „Єжовщина" перетворила наш край на пустелю. Хто тепер лишився на волі? Та ж усіх, хто міг ворушити своїми мозками й язиком, підібрали. Лишилися тільки сексоти та громадяни, які вже нікому не страшні. І, якщо продовжує працювати якийсь поет, письменник чи піп, можна напевне сказати, що це — сексот, або провокатор.

— А ну, припиніть розмови і давай за вечерею! — наказав старший конвойний.

— От бачите, фашисти, зараз дадуть вам пошамати нашої Красноярської баланди Віссаріонівни, — а ви кажете, що совєтська влада погана! вигукнув „батько Махно".

— Го-го-го! — реготала юрба урок під репліку свого провідника.

— Кирило Володимировичу, приємного вам апетитику, хавайте на здоров'ячко! Може, накажете подати вам мікроскопик для вивчення нашої запаморочливої баланди для виловлення за хвіст хоч одного проблематичного вітамінчика? — з другого боку вигукнув хтось із „освічених" урок, якого називали „Льотчиком", звертаючись до старого професора, який зиглядав до казанка із зупою.

— Дякуйте „любому і дорогому Сталінові" за „вільну і щасливу" ...баланду! — ще раз вигукнули з натовпу урок і знову дружно засміялися.

Старий професор ще раз понюхав одержану зупу, потім поставив казанок на землю і почав поволі опускатися. Ноги й руки в нього тремтіли, голова колихалась в якійсь темній порожнечі і спадала до якоїсь бездонної та клекочучої пітьми. Професор якось неприродно присів, підгорнувши під себе ліву ногу, потім витягся і впав на сусідів, що сиділи поруч. Руки його безпомічно рухалися в по-

(Продовження на стор. 4-тій).

Конференція американських членів НТШ

Із сотками нових українських імігрантів, що приїздять сливе щодня до ЗДА, щоб тут пселитися й будувати нове життя, прибувають також наші науковці, які здебільшого були згуртовані в Науковому Товаристві ім. Шевченка, якого централя знаходиться під цю пору в Мюнхені в Німеччині. Їх силами й жертвами відновлено працю 75-літнього Товариства — еміґранта зі Львова, яка дала вже чимало успіхів. Згадати б хоч про чотири нові томи „Записок НТШ", про Історію України, яка саме появилася з друку, та інші видання, а передовсім про велику й незвичайно важливу як для самих українців так для пропаганди нашої справи серед чужинців, Енцеклопедію Українознавства, яку недавно закінчено й вже віддано до друку. Ця книга буде видрукувана й поширена по світі теж в чужих мовах, передовсім англійській, й можна думати виконає величезну ролю вірного інформатора чужинців про нас, наше минуле і наші змагання.

Користаючи з того, що тут число наших науковців — дійсних членів НТШ вже значно збільшилося, а зокрема з того, що чимало з них поселилося в Ню Йорку, або околиці, Управа Американського Відділу НТШ вирішила поширити рямці своєї дотеперішньої праці й з тією метою скликала на день 25. червня 1949 нараду дійсних членів Товариства з Ню Йорку й околиці враз із членами Управи Американського Відділу.

В нараді взяли участь такі особи: голова Американського Відділу проф. Чубатий, голова його Контрольної Комісії д-р Мишуга, секретар Виділу д-р Осінчук та професори Смаль Стоцький, Андрусяк, Кисілевський, Лев, Окіншевич, Падох, Січинський і Шлемкевич. Касієр Відділу о. Чапельський не міг взяти участи в нараді з приводу суботнішніх парафіяльних занять.

Нараду відкрив голова проф. Чубатий, вказавши на збільшені можливости праці Товариства та на потребу розгорнути живіщу діяльність, як в нутрі Товариства, так і назовні. В обох ділянках вже чимало зроблено за останні роки. Зокрема навязано контакт з найповажнішими американськими науковими установами, як університетами, інститутами та бібліотеками, які постійно одержують видання Товариства, присилаючи йому в заміну свої книжки і журнали. Завдяки жертвенности наших земляків зібрано дещо грошей, які уможливили видрукування цінних книжок, 2. випусків українського журналу „Сьогочасне й Минуле" та опрацювання Енциклопедії Українознавства. З нагоди 75-ліття НТШ відбулися святочні академії в різних містах Америки, в інших відбудуться восени. Ці осячи порівнюючи великі, коли зважити умови, серед яких проходила праця, а зокрема те, що вона спиралася лише на пару особах. Приїзд нових дійсних членів, а посеред них кількох членів головного Виділу НТШ, недавно обраних Загальними Зборами Товариства в Мюнхені, дозволяє поширити діяльність Товариства і тому головним предметом нарад повинна саме бути дискусія над шляхами майбутньої праці НТШ.

В оживленій дискусії, в якій забирали голос всі приявні, підкреслено й вирішено передовсім потребу поведення суто **наукової праці** внутрі Товариства шляхом читання й дискутовання наукових доповідей на теми звязані передовсім з минулим, сучасним і майбутнім України. Зміст доповідей слід друкувати в англійській мові і з ними познайомлювати ширший науковий світ. В цей спосіб буде пропагуватися серед чужих українська наука і взагалі українська справа.

Дальше підкреслено велику потребу **популяризації наукових надбань** в виді знаних до війни в краю **академічних вечорів** для ширшого загалу та **українознавчих курсів** для тутешньої української високо- і середньошкільної молоді. Зокрема попирали цю справу д-р Мишуга, проф. Кисілевський та проф. Січинський. Д-р Мишуга підкреслив, що вже крайня пора повести широку українознавчу працю серед наших земляків, тим більше, що серед нових імігрантів є багато висококваліфікованих спеціялістів. Висловив думку про евентуальну можливість співпраці в тому напрямі поміж Науковим Товариством імені Шевченка і Українським Народним Союзом, який того роду працю освідомлювання американських українців завжди попирав. У висліді нарад над цим питанням вирішено одноголосно підготовити курси українознавства для наших земляків в Америці і для цього на внесення проф. Чубатого покликано окрему **Освітню комісію** в такому складі: д-р Мишуга, проф. Кисілевський і проф. Окіншевич, яка має виготовити плян праці.

Проф. Смаль Стоцький намітив іншу не менше важливу сьогодня ділянку праці НТШ, а саме репрезентацію української науки і взагалі української справи перед чужими. Підкреслюючи вагу постійних звязків з чужими установами він підкреслив пекучу **потребу видань на англійській мові,** зокрема критичного журналу, який давав би критику і українську інтерпретацію важливіших видань з ділянки слявістики взагалі і україністики зокрема, тим більше, що лише рідкі видання слявістичні, які друкуються в Америці та тут поширюються, приймають у відношенні до України обєктивний, справді науковий підхід. Здебільша є це політична пропаганда під плащем науки, ворожо наставлена до наших справ у минулому і сучасному. Цей намірений проф. Стоцьким журнал мав би давати також з науковою обєктивністю вірні пояснення актуальних подій на Україніі всіх проблем звязаних з нею. Приявні одобрили думки проф. Смаль Стоцького і вона жде своєї реалізації. Можливо, що згодом буде можна перемінити теперішній журнал - квартальник НТШ „Сьогочасне й Минуле" на таку публікацію, друкуючи його в майбутности українською і англійською або лише англійською мовою. Для реалізації цих плянів обрано **Комісію наукової репрезентації** в такому складі осіб: проф. Смаль Стоцький, проф. Чубатий і проф. Добрянський.

Чималу увагу присвятили учасники наради також **питанню інших наукових публікацій Товариства,** виходячи зі заложення, що навіть найкращі наукові досягнення не оголошені друком пропадають і не приносять користи. Вирішено доложити всіх старань до того, щоб можливо швидко появилася друком Енциклопедія Українознавства та щоб продовжувати друк „Записок НТШ", а видання природничої секції в англійській мові. Висловлено при тому надію, що щороку можна би видрукувати бодай чотири книжки праць НТШ коштами американсько-українських допомогових організацій, які досі радо допомагали в таких справах.

До проблематики порушеної в часі наради належали також **справи організаційні і фінансові.** На внесення проф. Кисілевського і проф. Чубатого вирішено покликати до Управи Американського Відділу НТШ членів Виділу Головного Товариства в Европі, які перебувають в Америці, а саме проф. Окіншевича, д-ра Шлемкевича і д-ра Падоха. Інші члени центрального Виділу проф. Чубатий (містоголова) і проф. Смаль Стоцький належали вже передше до Управи Амер. Відділу. Хоч Американський Відділ поглиблює свою діяльність за морем, його відношення до централі в Мюнхені не зміняється аж до часу, поки централя сама не перенесеться до ЗДА, що постановили останні Загальні Збори Товариства.

З фінансових проблем піднесено питання постійного бюджету НТШ, який ізза відсутности власного майна, яке залишилося в цілости у Львові та допомоги від держави, може спиратися тільки на добровільних жертвах нашого патріотичного й свідомого громадянства. Засобом до цього є пожертви і фундації для НТШ, а передовсім приступлення до НТШ в характері **спомагаючого члена з 25 дол. вкладкою річно** якнайбільшого числа громадян. Відбуття ювілейних свят 75-ліття НТШ в усіх осередках американських українців може також дати тривалу основу для НТШ.

Познайомлюючи широкі кола нашого громадянства зі змістом і вирішеннями цієї дуже важливої наради, яка далеко переходить інтереси самого НТШ, хочемо усвідомити українців Америки та Канади, що ці гарні й корисні задуми та пляни можуть бути зреалізовані лише тоді,к оли наше громадянство, установи та окремі особи допоможуть Виділові НТШ, який безкорисно віддає свій час і труди для великої справи, своїми жертвами. Жертви для НТШ слід слати на руки скарбника: Very Rev. Leo. Chapelsky, 347 Grier Ave., Elizabeth 2, N. J.

ВИБРАЛА АРТИСТИЧНУ КАРІЄРУ. — Це Маргарет Труман, дочка президента Трумана. Їй замало бути тільки дочкою президента і займатись товариськими справами в Вашингтоні, чи там у Білому Домі. Ціле літо вона перебуває в Ню Йорку і бере лекції співу, а в жовтні почне концертове турне. Критики признають, що в неї добрий голос і вишколення не зле.

Рішальний для історії Сходу Европи бій

(Докінчення зі стор. 2-гої).

Але не тільки Україна відчула на собі тяжкі наслідки програної під Полтавою. Інші народи стали теж незабаром жертвами московського імперіялізму. Московські резиденти диктували свою волю і Варшаві та в інших країнах. Коли 1716 року московський консул захопив на вулиці в Гамбурзі українця графа Андрія Войнаровського, племінника Мазепи, то сенат вільної республіки Гамбурґ не відважився відстояти право азилю для українського, еміґранта, бо цар Петро загрожував перервати торговлю з Гамбурґом. І нещасний Войнаровський помандрував на Сибір, не вважаючи на протести англійського та данського урядів...

Гетьман Мазепа умер 3-го жовтня 1709 р. в Бендерах над Дністром, в тодішній Туреччині. Українське військо, що вийшло з Мазепою на чужину, вибрало на гетьманський уряд Пилипа Орлика, великого патріота, що аж до своєї смерти 1742 року продовжував воєнну і дипломатичну боротьбу проти Москви. Дипломатичні ноти і меморіяли Орлика вказували европейському світові на небезпеку від московського імперіялізму і ці документи мають актуальне значення особливо тепер, коли Сталін звеличує політику царя Петра і бере її собі за взір (відновлення пам'ятника цареві Петрові у Віборгу, здобутому від Фінляндії).

Українські імігранти при виборі Пилипа Орлика на гетьманський уряд 1710 р., склали конституцію для України, в яку вони надіялися вернутись („Пакта ет Констітуціонес). Ця конституція забезпечувала для України виборний сойм („Генеральна Рада"), що мав би збиратися тричі на рік для обговорення державних справ. В конституції зазначено, що український народ не хоче визнавати московського деспотизму з його правилом „так наказую" (сік вольо, сік інбео). Тому, згідно з конституцією, гетьман України мав би вислухувати також голос критики від членів Генеральної Ради і за те не гніватись. Також про охорону прав українського селянства згадує ця конституція України 1710 року. І хоч доля не судила цій конституції увійти в життя на Україні, однак вона творить частину української демократичної традиції, що відмінна від московського деспотизму.

Недарма ж славнозвісний французький письменник Вольтер писав у своїй „Історії Карла XII.": „Україна завжди прямувала до свободи"...

П. О.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮАРК, Н. ДЖ.

40-річчя громадської праці Т. Каськова.

Українська громада в Нюарку є одною з найкраще зорганізованих і найбільш національно свідомих громад в Америці. Матеріяльний, громадський добуток, культурно-освітний рівень як і своє передництво завдячує вона своїй муравлиній праці, а в високій мірі свойому провідникові, себто дякоучителеві п. Теодозієві Каськову, що впродовж 40 літ трудився над її розбудовою.

Громада великий чоловік, каже пословиця, але вартість її без доброго проводу не є велика.

Зразковим прикладом доброго проводу є нюарська українська громада, що дня 26-го червня ц. р. обходила дуже святочно і 40-літній ювилей свойого дяковчителя, п. Теодозія Каськова. Характером і змістом своїм різнилося це свято від всіх йому подібних обходів. Це було свято одної великої сімї. Зійшлися громадяни, щоб пошанувати свого сеніора і подякувати йому за добрий провід та зробити перегляд довгої праці, збілянсувати успіхи і невдачі. Це було змістом свята.

Шановний Ювилят, відомий на американській землі як один з найкращих робітників на ниві наордній і церковній. Почав свою діяльність в Америці в 1903 р., спершу як дяковчитель в Мекіспорті в Пенсилвенії, де оснував першу українську школу, зорганізував хор і Запорозьку Січ, 122 відділ У. Н. Союзу. В 1909 р. перейшов до Нюарку, де застав українську громаду з 18 родин. З нею почав він роботу від фундаменту, себто від церкви і школи. Треба було змагатися раз-у-раз з темними і ворожими силами і браком матеріяльних засобів. Поволи здобув він церкву, котра була досі в руках ворожих елементів і заложив вечірню народну школу з 12 дітей. Примітивна і бідна була ця школа, без лавок і приладів. Організує хор і аматорський кружок і так почались концерти і представлення. Почали прибувати громадяни. Верталиcь блудні сини. Приїжджали нові імігранти з краю. Громада піднімалась морально, національно й матеріяльно. Школа теж більшала і останніми часами дійшла до 300 дітей. Діти учились не тільки української мови, але запізнавались також з історією свого народу і знали, хто вони та якого роду. Росла свідомість національна серед старшого громадянства; кріпшала свідомість почуття єдности і потреби організації.

В цілі узгіднення системи і методи навчання в народніх школах усіх громад, п. Каськів творить організацію дякоучителів та переводить педагогічні курси, на котрих обговорюються справи навчання і виховання. Укладає і видає Буквар, котрий своїм змістом відповідав якраз потребі українських початкових кляс. Організує відділи У. Н. Союзу і попирає чинно акцію поширення української пісні і музики, підняту славним диригентом Ол. Кошицем.

Однак найбільше часу і труду посвячував ювилят своїй громаді. Великою підпорою в тій праці був для нього довголітний парох Нюарку, о. П. Понятишин, б. адміністратор дієцезії, людина високоідейна, великий патріот і великий любитель свого народу. В листі о. Понятишина до одного з комітетових ювилею, п. Марусяка, читаємо, між іншим таке: „Я не думаю, щоб сьогодня був в Америці який український учитель, який зумів би вдержатись 40 років на вчительській посаді в одній нашій парафії. П. Теодозій Каськів поклав неабиякі заслуги для розвитку української нюарської громади. Його гаряча любов до свого народу, його замилування до праці, його почуття обов'язку, його такт і критичний характер причинилися в дуже і дуже великій мірі до того, що нюарська громада займає сьогодні одно з перших місць серед наших громад в Америці. Коли б таких вчителів як п. Теодозій Каськів мали інші наші громади, то певно український нарід на землі Вашингтона виглядав би сьогодні інакше".

(Докінчення на стор. 4-тій).

Що писала "Свобода" тому 40 років?

29. липня 1909 р.

СВЯТО ВОЛОДИМИРА.

В отсю середу, дня 28. липня, святкує наша Церква память св. рівноапостольного князя Володимира, патрона нашої організації. Кожний член У. Н. Союзу й кожний щирий українець повинні знати, хто був св. Володимир, чим він прославився, що історія назвала його Великим, а Церква зачислила його в почет святих... Так пише редакція в статті, а опісля місить оповістку: „Тому, що свято Патрона У. Н. Союзу припадає на робучий день, святкування його памяти перенесено на найближчу неділю, 1. серпня". В цей день відбудуться такі відправи: Филаделфія, Па.: Преосв. Єп. С. С. Ортинський відправить в катедрі Службу Божу, а після того панахиду по померших членах У.Н.С. Подібні богослуження відбудуться в Питсбургу, в Джерзі Сити, в Реймі, Па., Елизабет, Н. Дж., Ню Йорку.

5. серпня 1909 р.

РІЧНЕ ЗАСІДАННЯ УРЯДУ У. Н. СОЮЗУ.

Головний Уряд У. Н. Союзу повідомляє всіх головних урядників, що річне засідання Виділу У. Н. Союзу відбудеться в місті Шікаґо, Ілл., в днях 8, 9 й 10 вересня б. р. Перед засіданням відбудеться в 10 год. рано Служба Божа й Панахида в церкві св. Миколая, ріг вул. Сопіріор і Бікердайк Ст. Засідання відбудеться в домі Шонгоф, на розі Милвокі й Ашленд Евеню.

ЗАЗИВ НА ПЕДАГОГІЧНЕ ВІЧЕ.

У довгій відозві до „Родимців" обговорюється наші недомагання на просвітному полі і вказується на значення просвіти. „Просвіта верховодить світом, просвітою вибиваються наверх народи, просвіта то сила — най більша в світі під теперішню пору. — Неодна наша дівчина, покінчивши американські прилюдні школи, радо працювала б для свого народу. Нема тільки кому підготовити її до цеї праці. Це належало б до препаранди й семинарій учительських... Кому лежить добро народу на серцю, нехай не жалує труду, а приїздить на в-і-ч-е, котре відбудеться в Филаделфії 15. вересня 1909 р. На тім вічу обмінясмось нашими думками, злучимо наші сили, положимо угольний камінь і приступимо до заложення педагогічного товариства, котре мало б справляти запущену просвітну ниву"... За комітет: Дмитро Андрейко, Осип Стеткевич, Іван Париляк, Андрій Гела. — Віче скликується за благословенням єп. С. Ортинського.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

(Докінчення з 3-ої сторони)

Та не обійшлось і без дисонансів. Прийшли критичні економічні часи, а з ними і моральне заломання більшости громадян. Стоячи якраз перед доконанням найважнішого діла, перед закупном будинку під Народний Дім, котрого потреба давалась пекучо відчувати, знайшовся п. Каськів в дуже скрутнім положенню. Дім купив він на власне ризико дуже дешево, але його треба було відреставрувати і урядити, а грошей не було. Посипались на його голову лайки, клевети, підозріння а навіть посуджування в марнотравстві й користолюбстві. Не заломався і в тім тяжкім моменті п. Каськів. З незрівнаною витривалістю і завзяттям він дальше розпочате діло та по довгих тяжких зусиллях станув на вершині світлої побіди. Переміг не лиш матеріяльно, але і морально. Сьогодні має нюарська громада велику, гарно пристроєну церкву, при котрій міститься вже щоденна школа з 150 дітьми під проводом Сестер-Василіянок, побіч церкви чотири чиншові доми, а крім того величезний розмірами Народний Дім, з великою, гарно урядженою на 1200 сидячих місць театральною галею зі сценою. Крім того міститься там великий, власний, комфортово уряджений буфет і багато кімнат, в котрих мають приміщення численні місцеві товариства і організації. Міститься там також велика бібліотека, з котрої може користати кожний член громади.

Якже ж такої праці не пошанувати?! І чи диво, що організаторами та аранжерами ювілейного свята було головно молоде покоління з адв. Михайлом Гиндою, як головою. Почались приготування, але з застереженням великої тайни, щоби „професор" не дізнався.

Дивувався професор, що від якогось часу його любі хористи поводились супроти нього загадочно. Перешіптувались між собою, робили тайні мітінги, сходилися поза Нар. Домом на якісь тайні наради. Чи не якась „революція"? Та ж це неможливе, думав професор. Вкінці осталась ще до полагодження найважніша справа, котру вирішує сам професор, а це винайм галі. Один з улюблених хористів попросив галі на своє весілля. Здивувався професор, бо не завважив, щоб у нього була якась дівчина на приміті, але галю винаймив. Тепер уже дальша робота йшла смело до кінця.

Наш ювилят не мав ніколи ніяких вакацій і не бував ніколи на жадних забавах. Тому здивувався чимало, як 26 червня, по повороті зі Стемфорду, з ювилею в честь Преосвященного Кир Константина, був запрошений делегацією хористів до Народного Дому та як при вході на галю привитали його грімкі оплески майже 700 людей. Усі столи були обсаджені місцевими громадянами і численною групою запрошених гостей при президіяльнім столі. Це збентежило ювилята, але вкоротці прийшла рівновага і лице його прибрало спокійний, як звичайно усміхнений вид.

По привитанню засіли всі до столів. При Ювиляті засіли члени його родини, син Евген, молодий лікар і дві замужні дочки, відтак місцевий парох, о. ігумен Володимир Крєвський, голова Комітету п. Михайло Гинда, товстмастер п. Евген Рогач, а далі як гості д-р Лонгин Цегельський, д-р Лука Мишуга, п. Антін Цурковський, адв. Іван Дудун, д-р Володимир Пушкар, адв. А. Падула, п. Гнат Брик, та дяковчителі, друзі і співробітники Ювилята: п. Теодор Онуфрик, п. Михайло Фатюк і п. Н. Грабар.

Бенкет почався молитвою, яку відмовив ігумен о. Володимир Краєвський. По укінченню бенкету відчитано численні письменні і телеграфічні привіти, надіслані з різних сторін і від різних організацій та і поодиноких, визначних осіб.

Потім відбувся святочний концерт на котрого програму зложились продукції місцевого хору „Боян", під проводом брата Ювилята, п. Василя Каськова, скріпленого ще й давними співаками. Відспівано старі й нові пісні, які найбільше любив Ювилят, з яких чи не найкраще випала чудова „Почаївська" зо сольом відомого і загально любленего баритонового співака п. Петра Ординського, що виступав теж ще окремо та збираючи, як звичайно, рясні оплески. У сольових виступах відзначився недавно прибулий зі скитальщини п. Микола Чалий, що в арії Ігоря з опери Бородина „Князь Ігор" виявив силу і красу голсу (бас), як і знамените музичне вишколення, що повинно ворожити співакові більшу будучність в Америці, якщо звичайна праця не забе таланту. Дуже гарно виявлялась оперова співачка п-ні Маргарета Роговська, відома вже з попередніх виступів у Нюарку. До цього додати треба ще дует п-нни Зиновії Воробець і п. Василя Каськова, а далі малих декляматорів зі скитальщини, Марійку Леськів і Любка Кармелюка, що теж вручили п. Каськову гарну китицю квітів. Знаменито відтанцювали молоді танцюристи „Запорозький Герць" і „Гречаники", додаючи програмі різнородности.

Акомпаніямент був у руках п-ні Марії Шумейко.

Поміж точками концерту виголошували промови в такім порядку: о. В. Краєвський, місцевий парох, говорив як настоятель церкви, при котрій працює Ювилят; д-р Лонгин Цегельський, як давний знакомий і приятель Ювилята, що 30 літ обсервував його працю; д-р Лука Мишуга, говорив про високе громадське почуття Ювилята; адв. Падула подивляв організаторський талан Ювилята; п. Гнат Брик витав від парохіян Українського Осередку і відділу Провидіння; проф. Михайло Цяпка від Організації скитальців „Самопоміч", дякуючи за моральну і матеріяльну поміч скитальцям; п. Джеймс Мельник від нюарської станиці Укр. Амер. Ветеранів; п. Степан Грицішин від місцевої станиці Укр. Амер. Католицьких Ветеранів; п. Степан Кацапер від тростисів Укр. Кат. Парохії св. Івана Хрестителя; п. Михайло Шумейко як один з найстарших громадян Нюарку, товариш громадських трудів Ювилята; панове Антін Цурковський, Іван Дудун і д-р Володимир Пушкар витали Ювилята від імени Головної Управи Провидіння, а п. Григорій Дідоха говорив як давній друг Ювилята.

Фіналом усіх промов була коротка, але чутлива промова пані Анни Салабун, котра в імені громади і хору висказала Ювилятові щиру подяку за його труди, а бажаючи йому ще довгих літ життя і кріпкого здоровя та сил до дальшої праці, вручила йому чек на тисячу долярів як скромний дарунок від громади і хору. Загреміли оплески та із 700 грудей понеслась щира і грімка пісня „Многая літа".

Зворушений до глибини душі Ювилят в коротких словах подякував за віддану йому честь і велику несподіванку, хористам простив, що його так обдурили, а звертаючись до громади, сказав, що честь за свій труд не вимагав і не вимагає, бо робив завжди з почуття обовязку. За слова признання дякую, казав Ювилят, але признання прислугує усім, що пішли за мною і перебрали мої стремління. Я сам був би нічого не вдіяв, казав Ювилят далі, але спільними силами доконали ми діла, котре Бог поблагословив і дозволив довершити. Та на тім не кінець. Ми мусимо поступати вперед. Мусимо плекати далі в наших серцях і в серцях наших дітей любов до нашого народу і нашої безталанної України. Плекаймо і ширім по світі нашу народню пісню, піднесім нашу національну культуру і одним спільним фронтом ідім вперед аж до осягнення нашої цілі — визволення України.

Залунав грімко національний гимн „Ще не вмерла Україна" і учасники свята опускали галю з правдивим одушевленням.

До цього ще додамо, що Ювилейний Комітет вислав з цього приводу $25 на політичну акцію Українського конгресового Комітету.

Громадянин.

НЕ МАЮТЬ З НИМ КЛОПОТУ.—Кенет Біч, що його бачимо на малім автомобілі, не завдає своїм родичам багато клопоту. Тато й мама йдуть рано до роботи, тато чистити вулиці, а мама до пральні, а малого мусять лишати самого. Та він тим не журиться і ввесь день обїжджає ближчих і дальших сусідів та веде з ними розмови. Усі не можуть тому надивуватись, бо дитині всього три роки. Але видно, що й таке буває.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУА ДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

18722 Гарелік Анни, з дому Стосуй, дочки Михайла і Гелени, з села Міколаєва, пов. Вільно, від Медейко Нікандра, сина Софії Стосуй.

18723 Височький Августин, Павло і Василь, з кольонії Мільва Березина, пов. Вільно, від Медейко Нікандра.

18724 Рижков Сергія, сина Пармена, з міста Глибока-Млин водний, пов. Вільно, від Медейко Нікандрової жени.

18725 Максимюк Івана, сина Грицька і Єдокії, або дітей Романа і Ольги, з села Любківці коло Заболотова, від Литвинюк Василя.

18726 Ярощак Стефана, від Кіт Дмитра з села Сокирниці, пов. Самбір.

18727 Оріх Павла, нар. в Солусівці, замешк. в Росохачі, пов. Чортків, від Завіслак Василя.

18728 Сушинський Михайла і Анастазії, нар. в селі Катнина Рустикальна, пов. Добромиль.

18729 Чиж Трохима і Микити, синів Пилипа, з села Орел, пов. Кобринь, Полісся, від рідної сестри Чиж Наталії, замужної Заскалко.

18730 Антонюк Дмитра, з села Хлібичин Пільний, пов. Снятин, від рідної сестри Антонюк Евдокії, зам. Попадюк.

18731 Тарасюк Макара, сина Савки, з села Яблоне, — Дудчік Кондрата, сина Терентія, з села Яблинка, — Барабаш Олександра, сина Андрія, з села Голубне, — Микитюк Зенка, сина Аврама, з села Яриновка, — Левицький Нікона, зі слободи Заліся коло Голубного, від Попрожук Максима, з села Яблоне, пов. Костопіль, обл. Рівне, Волинь.

18732 Дмитришин Павліни, з дому Лозинська, з села Дуба, пов. Долина, та всіх односельчан, від Лозинський Дмитра.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE

P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

(Продовження зі стор. 2-гої).

вітрі. Сухі жовті пальці скорчились, підборіддя почало якось дивно жувати, рот розкривися і з горла вирвалось хрипіння.

Сусіди розсунулись, обережно підняли професора, поклали його на чиєсь пальто і почали кликати конвойного.

— Конвой, скоріше давайте лікаря, старий знепритомнів!

— Нічого, Володимир Кириловичь, до весілля загоїться! — знущалися урки.

Професор умирав.

...Сонце зайшло. Від кутка вахти простяглись довгі лапаті тіні, наганяючи прохолоду. Сибірська ніч повільно спускалась на стихаючий шум Красноярського Розпреду.

ЧЕСЬКЕ ДУХОВЕНСТВО В ОБОРОНІ СВОЄЇ ВІРИ.

Прага, 1. серпня. — З поінформованих джерел тепер повідомлено, що на „запрошення" комуністичного уряду тут ще в дні 18-го липня відбулося драматичне зібрання представників священиків і монахів, під час якого вони виразно і недвозначно заявили комуністичним провідникам чеської „народньої демократії", що вони залишаться вірні своїй релігії та Апостольській Столиці, та що майбутність викаже, хто переможе в цій війні держави проти церкви. В зборах взяли участь голови всіх найважливіших монаших чинів.

БРИТАНСЬКИЙ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ ВИХОПИВСЯ З РУК КИТАЙСЬКИХ КОМУНІСТІВ.

Лондон, 1. серпня. — Британська адміраліція минулої суботи повідомила, що кораблеві „Аматист", якого в квітні обстріляли і пошкодили китайські комуністи на ріці Янгце, пощастило вихопитись з тої ріки та прилучитися до британської далеко - східної фльоти. Повідомлення викликало велике вдоволення і ентузіязм в Британії.

„ОБЛОГА" АМЕРИКАНСЬКОГО КОНСУЛЯТУ В ШАНХАЮ.

Шанхай, 1 серпня. — Минулої п'ятниці колишні китайські службовці і робітники місцевого американського консуляту заблокували головний вхід до нього та заявили, що вони там стоятимуть і вмруть з голоду, якщо їм не виплатять „залеглих" платень. Вчора цю облогу закінчено компромісово, як консулят почав переговори, приймаючи посередництво місцевої комуністичної адміністрації.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори відділу 301 відбудуться в неділю, 7. серпня, в галі 2250 Кортез ул. Щоб взяти живу участь в теперішній кампанії приєднування нових членів, кожний член повинен привести хоч одного кандидата в члени, за що отримає нагороду. — М. Савчин, секр.

ТАРЗАН, ч. 2146. Тарзан біжить за Дженою.

Коли Джена завважала, що молодий лев скаче за нею...

...вона пробувала перескочити на іншу гиляку.

Одначе серед поденервування вона втратила рівновагу.

Тарзан йдучи слідом Джени, занюхав подих льва і побіг на рятунок.